

Information

TORS DAG 22. MARTS 2018 / KR. 30,00

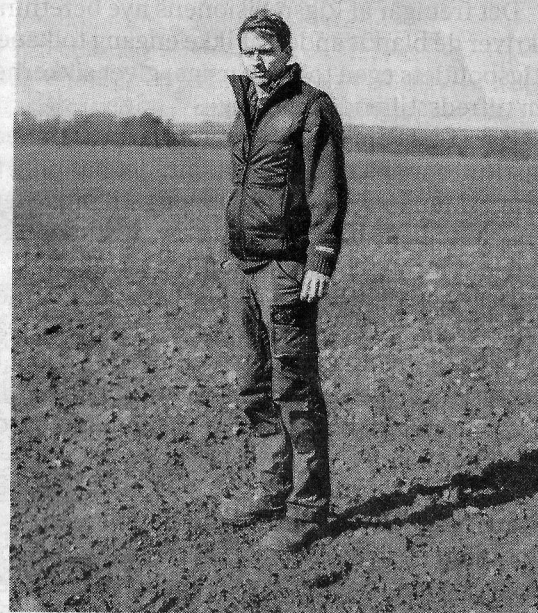
Lynne Ramsay
har lavet en
mesterlig film
om en plaget
ejemorder med
barndommen
på slæb

KULTUR / 10-11

Lokale i oprør
mod svinefarm
med vokseværk

SAMFUND / 6-7

Restager byder verdens største

Svinefabrikken spøger på Tuse Næs i orkideernes land

Lokale borgere har fået nok og går til modstand mod endnu en udvidelse af en stor svineproduktion ved fredet naturområde på Tuse Næs i Vestsjælland. Men anklagerne er hårdest mod lovgivningen i et dansk system, der tillader stadig større svinefarme

Af Jørgen Steen Nielsen

På Løserupvej 55, Tuse Næs, ligger der en bondegård. Tollermosegård hedder den. Et hvidkalket, hundrede år gammelt stuehus, en nyere rød staldbygning, marker til alle sider og udsigt til de naturskønne, fredede arealer omkring Udby Vig ved Isefjorden.

Tollermosegård ejes af Preben Hansen og hans søn Kenneth Øster, og det er Kenneth, der bor på gården. Preben Hansen bor selv på Avdebogård, lidt længere mod vest på Tuse Næs.

Hos Holbæk Kommune ligger der en ansøgning om at få miljøgodkendt en udvidelse af produktionen på Tollermosegård. I dag har man godkendelse til at producere op til 23.000 smågrise – det ønsker Preben Hansen og hans søn at øge til 27.000 smågrise, der som noget nyt skal opfodres til lige så mange slagtesvin. På fagsprog betyder det ifølge Holbæk Kommunes sagsbehandler, agronom Henrik Rasmussen, en forøgelse fra 147 såkaldte dyreenheder til 960 dyreenheder, og det forudsætter opførelse af en stor ny stald til slagtesvinene – ca. 100 meter lang, 50 meter bred og godt 10 meter høj – plus en mindre klimastald og fem fodersiloer, hvoraf de tre skal være 13 meter høje. Dertil vil antallet af transportere til og fra gården med foder, grise og gylle stige til 15-20 om ugen.

Med så mange smågrise og slagtesvin kan Tollermosegård blive en af

landets helt store svineproducerende enheder. Og det har fået en del af lokalbefolkningen til at samle sig til modstand. Mere end 200 har skrevet under mod det, de kalder 'svinefabrikken', og i sidste måned stiftede man Miljøforeningen på Tuse Næs med foreløbig 150 medlemmer.

»Foreningen ønsker at varetage interesserne for de borgere, der vil blive påvirket negativt af skæmmende og store, industrielle eller industri-lignende anlæg, herunder såkaldte svinefabrikker, samt af forurenende virksomhed, når disse placeres på Tuse Næs i områder, hvor de vil være til skade for naturen og til gene for områdets beboere,« hedder det i den ny forenings vedtægter.

»Vi har ikke noget personligt imod landmanden. Og når man bor på landet, kan man heller ikke være modstander af et fornuftigt drevet landbrug. Men vi har problemer, når det bliver så stort og industrielt, og når det placeres, som det gør her,« siger Anne-Mette Steinbock, en af initiativtagere til miljøforeningen og selv bosat længere nede ad Løserupvej, godt 800 meter fra Tollermosegård.

»At tillade en meget stor, industriel svineproduktion i et naturskønt område som dette vil være imod alt, hvad Holbæk Kommune ellers har sagt og skrevet om værdien af at passe på dette område,« siger Asger Lind Poulsen, der bor en kilometer væk.

Nabo til Natura 2000-område

Tollermosegård, hvis produktion efter planen skal flerdobles, ligger på kanten af et fredet Natura 2000-om-

råde ved Udby Vig med to skovområder, strandenge og blomsterrige kær.

»Kærene er bemærkelsesværdige i kraft af deres størrelse og ikke mindst deres mangfoldighed af sjældne og halvsjældne plantearter,« skriver Miljøstyrelsen i sin Natura 2000-plan for området.

Holbæk Kommune beretter i sin landskabsplan for Udby Vig og omgivelser om et område med »store naturmæssige kvaliteter samt rekreative muligheder.«

Den nye miljøforening er stærkt bekymret for, hvad en flerdoblet svineproduktion på Tollermosegård vil betyde for det beskyttede område. Det handler om den kvælstofholdige ammoniak, der vil undslippe til luften fra grisestaldene.

Under overskriften 'Næringsstofbelastning' skriver Miljøstyrelsen i områdets Natura 2000-plan:

»Naturarealerne langs Udby Vig støder landværtens op til dyrkede marker. Overalt langs denne kontaktzone ses en betydelig negativ påvirkning af vegetationen på naturarealet. Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften er ligeledes et problem for områdets sure overdrev. Kvælstof fra luften overskrider laveste tålegrænse for alle skovnaturtyper i Natura 2000-området.«

Området er kendt for bl.a. sine 13 fredede orkidearter med to på den såkaldte rødliste over truede arter: Langakset trådspore og hvidgul gøgeurt, der begge har ganske få voksesteder i Danmark.

Mere kvælstof til området i form af luftbåren ammoniak kan være en

trussel mod orkideerne, fordi næringsstoffet vil favorisere kvælstofkrævende plantearter på bekostning af de nøjsomme orkideer.

Ammoniakfordampning

Ifølge Henrik Rasmussen, Holbæk Kommune, er ammoniakfordampningen fra den i dag godkendte produktion af smågrise beregnet til 1.350 kilo kvælstof bundet i ammoniak. Med den ansøgte udvidelse med de mange slagtesvin vil der blive tale om 5.474 kilo kvælstof.

»Der bliver tale om en firedobling af ammoniakudslippet. Derfor er det helt galt at placere denne store svineproduktion lige op ad det fredede område på Tuse Næs, som Holbæk Kommune kalder 'en naturperle',« siger Peter Jacobsen. Han bor på Løserupvej knap to kilometer fra gården og er én af de kritiske borgere.

»Man skal nok have kigget på sådan nogle tal i rigtig mange år for at forstå det helt,« lyder svaret fra Preben Hansen, der har fået sin ansøgning udarbejdet af et miljørådgivningsfirma.

»Man må gå ud fra, at de myndigheder, der har fastsat regler og grænser, har forstand på det, og man skal selvfølgelig rette sig efter reglerne,« siger han.

I ansøgningen har man regnet sig frem til, at de gældende regler tillader en udledning på godt 8.000 kilo kvælstof i form af ammoniak fra en svineproduktion som den planlagte. Dermed skulle den udvidede produktion være inden for rammerne og i orden.

»Landmanden lægger jo ikke op til at gøre noget ulovligt,« medgiver Anne-Mette Steinbock.

»Man må snarere sige, at det er reglerne, der er noget galt med. Det er utroligt, hvad landbruget får lov til på bekostning af naturen og mennesker i et givent område.«

En lugt af grise

Ammoniak lugter og er en del af det lugtproblem, der ledsager svineproduktion. Ifølge Preben Hansen vil der i den store nye staldbygning blive investeret i dagens bedste teknologi for at dæmpe både lugt og ammoniakfordampning. Der skal etableres et luftudsug under de spalter, grisene går på, og herfra ledes noget af luften gennem en kemisk luftreenser, der ifølge ansøgningen fjerner mindst 74 pct. af lugtemissionen fra denne luftstrøm.

Det overbeviser ikke de lokale kritikere, der påpeger, at det meste af luften slipper urensset ud via naturlig ventilation, dvs. via bl.a. de åbne gavle i toppen af staldbygningen.

»Fra at være slemt, bliver det nu megaslemt,« frygter Peter Jacobsen.

Ifølge beregningerne i Preben Hansens miljøansøgning vil lugtgenerne for naboen og de nærliggende bebyggelser akkurat holde sig under de vejledende grænser.

Selv påpeger Preben Hansen, at hele projektet handler om at samle den svineproduktion, som han i dag har på en række gårde på Tuse Næs, på ét sted, hvor man så kan installere den nyeste teknologi for at bringe den samlede belastning ned.

»Vi kan ikke opnå den samme miljøforbedring ved at investere i de gamle slidte stalde. Set under ét kommer der ikke én gris mere,« siger han.

Hos Holbæk Kommune oplyser Henrik Rasmussen, at den teknologi, Preben Hansen og hans søn ønsker at installere i en ny stald på Toller-mosegård for at mindske lugt- og ammoniakbelastningen, stadig er under afprøvning.

»Vi har sagt til ansøger, at vi afventer en afklaring fra Miljøstyrelsen om effekten af denne teknologi, før vi kan færdiggøre en behandling,« siger han.

»Jeg har det skidt med at blive del af sådan en lokal interessekonflikt, men hver gang jeg får de tanker, tænker jeg på Jeanne og Keld,« siger Peter Jacobsen.

Jeanne Meden er Peters søster, Keld Hansen hendes mand, og de bor sammen med deres voksne datter, Helene Meden Hansen, som svinefarmens nærmeste nabo, kun 155 meter fra stalden.

»Når jeg besøger dem, oplever jeg, hvordan den eksisterende svineproduktion kan genere. Når vinden er i en bestemt retning, kan man ikke være ude,« siger Peter Jacobsen.

Han frygter, at familien allerede i dag er stavnsbundne til adressen op ad den planlagte produktion.

»Der er ingen, der vil købe et hus så tæt på en af landets største svinefarme.«

Helene Meden Hansen bekræfter, at projektet tager hårdt på forældrene, begge pensionister.

»De har boet her i 46 år og har haft et godt forhold til naboen. Og selvfølgelig lugter der på landet – det er vi med på. Men det her er en fabrik, og den kommer meget tæt på.«

Keld Hansen og Jeanne Meden har faktisk klaget til kommunen over lugtgener fra svineproduktionen i forbindelse med tidligere ansøgninger om udvidelse i både 2007, 2009 og 2012.

»Teknisk set bor vi 45 meter uden for den teoretisk udregnede lugtgrænse. Virkeligheden er en ganske anden ting,« skrev de i 2012.

– *Kan I ikke bare flytte?*

»Det kunne vi muligvis, hvis vi kunne sælge, men hvem søren vil bo her,« spørger Helene Meden Hansen.

Et nationalt problem

Hun siger, at svineproduktionen på nabogården har ansøgt om udvidelser flere gange over årene, men med de nye udvidelsesplaner bliver familien låst helt fast.

»Mine forældre vil gerne blive, og jeg vil gerne overtage, men vi ved ikke, om vi overhovedet kan bruge vores udendørsarealer. Vi sætter ikke ting i stand, for det kan ikke betale sig, så længe vi ikke ved, hvordan det ender.«

Adspurgt siger Preben Hansen, at han og sønnen har tilbudt at købe huset af hendes forældre.

»Hvis de synes, det er træls, er vi klar til det. Vi har givet dem et tilbud, og det står ved magt,« siger han.

Hos naboen har man ikke hørt noget beløb og ser det i øvrigt som

en form for privat-ekspropriation.

Helene Meden Hansen understreger, at hun ikke ser dette som en personlig konflikt med gårdejeren og hans søn.

»Det er flinke mennesker, som gør det, de skal i forhold til lovgivningen. Og det er der, problemet er: Lovgivningen giver plads til at placere disse meget store anlæg lige op og ned ad stille og rolige mennesker, som egentlig bare gerne vil bo på landet. Der er ingen, der varetager borgernes interesse. Landbruget tilgodeses, og vi andre må betale,« siger Helene Meden Hansen.

Det er en pointe, der går igen blandt lokale kritikere.

»Denne kamp på Tuse Næs er vigtig for mig, og den vil jeg gerne bruge min tid på. Men det handler ikke om personer, det handler om produktionsmetoder,« siger Asger Lind Poulsen.

»Vi har skabt et erhverv, der belastar miljøet og sundheden voldsomt med ammoniak og kvælstof, sprøjtemidler, multiresistente bakterier osv. Det går ikke længere. Vi bliver nødt til at lave om på den måde, vi producerer svin på i Danmark,« mener han.

Den ny miljøforening på Tuse Næs holder sin første generalforsamling den 19. april.

Ekspansion er vilkåret, siger svinebonde med 13 gårde

Preben Hansen investerer også i Rumænien, hvor der er større velvilje over for nye produktioner end det, han oplever som landmand i Danmark

Af Jørgen Steen Nielsen

»Når man nu engang er selvstændig og har det gen, så skal der helst ske en udvikling. Tingene dør uden udvikling,« siger Preben Hansen.

Han er en driftig landmand. For adressen Avdebogård, Bjergskovvej 24, Tuse Næs, hvor han bor, er der hos Det Centrale Virksomhedsregister registret 13 anparts-, aktie-, andels- og interessentselskaber som udtryk for de mange aktiviteter, landmanden har gang i. Og i det Centrale HusdyrbrugsRegister står hovedselskabet Avdebogård Svineproduktion ApS som ejer af 13 svinebesætninger på 13 adresser, de seks på Tuse Næs, resten andre steder på Vestsjælland.

Nu ønsker han at samle nogle af Tuse Næs-produktionerne på ét sted: Tollermosegård.

– Du er del af udviklingen mod stadig færre, stadig større bedrifter?

»Jo, det er en ret naturlig udvikling, når man ser rundt omkring i verden,« siger Preben Hansen.

– Nogle landbrugøkonomer kalder det 'landbrugets trædemølle'?

»Man kan se det negativt eller positivt, men det er vilkårene for at være med. Man kan begræde det og synes, at det var fantastisk i gamle dage, da det var småt. I dag er der bare ingen, der gider at gå og passe det.«

– Er du selv presset økonomisk?

»Næh, det går. Selvfølgelig svin-

ger svineprisen fra år til år, men det er vilkårene, og dem kender vi. Vi har eksisteret siden 1979.«

– Kommer I i vanskeligheder, hvis I får nej til ansøgningen om at udvide på Tollermosegård?

»Så må vi jo blive, hvor vi er. Det er bare ærgerligt, hvis vi ikke kan få lov at gennemføre dette, som er tiptop moderne.«

Frustration

Preben Hansen er bestyrelsesformand i selskabet Agri Invest A/S, der også har adresse på Bjergskovvej 24, og hvis mission er »at bibringe vores aktionærer den størst mulige værdi« ved at købe landbrugsjord i Rumænien, etablere bedrifter og efterfølgende sælge dem med fortjeneste. Agri Invest A/S havde ved indgangen til 2017 en egenkapital på godt 320 mio. kr., fortæller den seneste årsrapport.

– Kunne du overveje at forlade Danmark med din produktion, hvis I får nej til udvidelsen.

»Nej, men en af årsagerne til, at vi startede i udlandet, er frustration over, at det en gang imellem er op ad bakke på dansk grund. Og i udlandet er der nogle, der er rigtig glade for at få noget produktion.«

– Hvad tænker du om kritikken af det moderne landbrug fra især mennesker i byerne?

»Det er svært at lave noget som helst noget sted uden protest. Men det er fint nok i et land med demokrati,« siger Preben Hansen.

jsn@information.dk

De har boet her i 46 år og har et godt forhold til naboen. Og følgende lugter der på landet – det er med på. Men det her er en far og den kommer meget tæt på.« Meld Hansen og Jeanne Meden faktisk klaget til kommunen over gener fra svineproduktionen i forbindelse med tidligere ansøgning om udvidelse i både 2007, 2009 og 2012.

Teknisk set bor vi 45 meter uden for den teoretisk udregnede lugtzone. Virkeligheden er en ganske anden ting,« skrev de i 2012.

Kan I ikke bare flytte?

Det kunne vi muligvis, hvis vi ikke sælge, men hvem søren vil bo her? spørger Helene Meden Hansen.

Nationalt problem

Preben Hansen siger, at svineproduktionen på Tollermosegården har ansøgt om udvidelse flere gange over årene, men med nye udvidelsesplaner bliver sagen læst helt fast.

Mine forældre vil gerne blive, og jeg vil gerne overtage, men vi ved ikke, om vi overhovedet kan bruge de udendørsarealer. Vi sætter ikke os i stand, for det kan ikke betale sig at sælge så længe vi ikke ved, hvordan

en form for privat-ekspropriation.

Helene Meden Hansen understreger, at hun ikke ser dette som en personlig konflikt med gårdejerne og hans søn.

»Det er flinke mennesker, som gør det, de skal i forhold til lovgivningen. Og det er der, problemet er: Lovgivningen giver plads til at placere disse meget store anlæg lige op og ned ad stille og rolige mennesker, som egentlig bare gerne vil bo på landet. Der er ingen, der varetager borgernes interesse. Landbruget tilgodeses, og vi andre må betale,« siger Helene Meden Hansen.

Det er en pointe, der går igen blandt lokale kritikere.

»Denne kamp på Tuse Næs er vigtig for mig, og den vil jeg gerne bruge min tid på. Men det handler ikke om personer, det handler om produktionsmetoder,« siger Asger Lind Poulsen.

»Vi har skabt et erhverv, der belastet miljøet og sundheden voldsomt med ammoniak og kvælstof, sprøjtemidler, multiresistente bakterier osv. Det går ikke længere. Vi bliver nødt til at lave om på den måde, vi producerer svin på i Danmark,« mener han

FAKTA

Færre svinebedrifter

60 Tusinde bedrifter

40

